

Nr 227.

Av herr **Bernström m. fl.**, om avsättning till en fond för flottans ersättningsbyggnad.

Av statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, sid. 265) framgår, att Kungl. Maj:t icke förrän till 1927 års riksdag ämnar framlägga något förslag till ytterligare ersättningsbyggnad för flottan utöver den år 1924 beslutade.

Ännu ett år skulle sålunda förrinna, innan något riksdagens beslut i ärendet kunde föreligga.

I min motion i denna kammare till föregående års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående försvarsväsendets ordnande — till vilken motion jag i detta hänseende får hänvisa — framhöll jag såsom min åsikt, att det för rikets säkerhet vore av synnerligen stor vikt att omedelbart och i större utsträckning, än av Kungl. Maj:t föreslagits, påbörja ersättandet av vissa föråldrade fartyg med moderna enheter av sådan typ, om vilka allmän enighet råder. — Min åsikt härutinnan har under det gångna året icke förändrats, så mycket mindre som vår flottas fartyg med ytterligare ett år föråldrats, medan främmande makter icke blott vidmakthålla utan även utöka sina stridskrafter till sjöss, varom följande översikt torde bära tydligt vittnesbörd.

I *England* beslöts år 1924 byggandet av 5 kryssare och 2 jagare samt i juli sistlidet år att under budgetåren 1925—26 till 1929—30 bygga därutöver sammanlagt 16 kryssare, 27 jagare och 24 u-båtar jämte special- och hjälpfartyg. Marinbudgeten år 1925—26 uppgår till omkring 1,100 mill. kronor, d. v. s. per huvud av landets invånare 24,50 kronor.

För nybyggnader avses utgå under

1925—26	148 mill. kronor
1926—27	193 » »
1927—28	194 » »
1928—29	218 » »
1929—30	235 » »

I *Förenta Staterna* beslöts förlidet år att inom de närmaste åren bygga 2 flygmoderfartyg, 8 kryssare, 8 u-båtar, 12 jagare jämte special- och hjälpfartyg. Den sista bekantgjorda marinbudgeten slutar på ett belopp av omkr. 1,190 mill. kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till närmast föregående år av 63 mill. kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 4 saml. 40 häft. (Nr 227—232.) 1

Frankrikes program för femårsperioden 1924—28 omfattar 6 kryssare (10,000 ton), 15 flottiljledare (2,600 ton), 24 jagare (1,400 ton) samt 39 u-båtar. Marinbudgeten för innevarande år är 207 mill. kronor (1,100 mill. francs), varav 71 för nybyggnad (378 mill. francs).

Italien fullföljes ett fyra-årsprogram sedan 1923, omfattande 5 kryssare (10,000 ton), 20 jagare (omkr. 1,200 ton) och 20 u-båtar. Marinbudgeten innevarande år uppgår till 146 mill. kronor (977 mill. lire).

I *Spanien* ha efter kriget färdigbyggts 3 kryssare (omkr. 5,000 ton), 3 jagare (1,150 ton) och 6 u-båtar samt äro under byggnad 2 kryssare (7,800 ton), 3 flottiljledare (1,650 ton) och 6 u-båtar.

I *Nederländerna* ha efter kriget färdigbyggts 2 kryssare (7,000 ton), 4 torpedbåtar (320 ton) och 12 u-båtar, samt äro under byggnad 4 jagare (1,620 ton) och 2 u-båtar. Marinbudgeten 1924 utgjorde 69,4 mill. kronor, varav nybyggnadsanslaget utgör 15,8 mill. kronor.

I *Tyskland* har efter kriget nybyggts 1 kryssare (6,000 ton) och äro under byggnad en liknande kryssare och 6 jagare (800 ton). Marinbudgeten för innevarande år uppgår till 130 mill. kronor, varav nybyggnadsanslaget utgör 30 mill. kronor.

Polens flottprogram för en nu pågående 12-årsperiod angives omfatta 3 kryssare (10,000 ton), 6 flottiljledare (2,300 ton), 12 jagare och 12 u-båtar, av vilka fartyg jagarna och u-båtarna redan torde vara beställda å utländska varv.

Rysslands flottprogram torde omfatta byggandet av 6 kryssare, 12 jagare (1,400 ton) och 15 u-båtar, av vilka fartyg en del redan närmar sig sin fullbordan. Nybyggnadsanslaget för innevarande år torde uppgå till omkring 109 mill. kronor.

I nedanstående tabell äro angivna nybyggnadsanslagen under budget-åren 1923—24, 1924—1925 och 1925—26 för de fem maritima stormakter, som undertecknat Washingtonfördraget av år 1922 angående begränsning av rustningarna till sjöss.

L a n d	1923—24	1924—25	1925—26
England (mill. pund).....	5,3	6,8	8,2
Frankrike (mill. francs).....	318	318	378
Italien (mill. lire)	120	155	177
Japan (mill. yen)	69	105	123
Förenta Staterna (mill. dollars)...	19,1	6,4	37,4

Det framgår därav, att det ifrågavarande fördraget icke medfört någon egentlig avspänning; dess resultat har blott blivit, att kapprustningen till sjöss inriktas efter nya linjer, i det att nybyggnaderna nu koncentreras till de fartygstyper, rörande vilka någon överenskommelse om totaltonnage

icke kunde träffas vid konferensen i Washington, d. v. s. kryssare, jagare och u-båtar. — I samband härmed kan det även framhållas, att kostnaden för en modern 10,000-tons kryssare (»Washingtonkryssare») är i det närmaste densamma som för ett slagskepp av Dreadnought-typ före kriget (nämligen omkr. 40 mill. kronor).

Försöket att utsträcka Washingtontraktatens principer till att bli gällande jämväl för de makter, som icke undertecknat sagda fördrag, ledde till konferensen i Rom år 1924 under Nationernas Förbunds hägn. Detta försök misslyckades dock i grund, enär flertalet av de representerade staterna vid detta tillfälle gjorde anspråk på rätt att *utöka* sina sjöstridskrafter. Endast fyra makter — bland dem Sverige — begränsade sina prententioner till den summa av slagfartygston, de vid samma tidpunkt innehade.

I *Sverige* pågår f. n. nybyggnad av 2 jagare och 2 u-båtar enligt därom av 1924 års riksdag träffat beslut, varigenom det fleråriga uppehållet i ersättningsbyggnad för flottan visserligen avbrutits, ehuru dock långt ifrån motverkats. Sedan 1918 resp. 1912 och 1917 har nämligen intet pansarfartyg, resp. kryssare och jagare sjösatts i vårt land, medan full kontiunitet i fartygsbyggnaden för kustflottans räkning skulle erfordra (under förutsättning att kustflottan bibehålles vid nuvarande styrka), att ett pansarfartyg sjösattes vart femte år, en kryssare vart fjärde och en jagare och en torpedbåt vartannat.

I samband härmed förtjänar det även påpekas att de år 1924 till byggnad beslutade fartygen icke kunna beräknas vara färdiga förrän under loppet av år 1927 (jagarna) och av år 1928 (u-båtarna).

Följden av de gångna årens uraktlätenhet i nämnt hänseende framgår av nedanstående tabell, vari upptages dels det antal fartyg av olika slag, som enligt Kungl. Maj:ts prop. 50/1925 (sid. 209) avses ingå i kustflottan, dels för vart och ett av åren 1920—1930 antalet av dessa fartyg, som icke pas-

F a r t y g	Avses tillsvidare ingå i kustflottan	B e s t å n d				
		1926	1927	1928	1929	1930
Pansarbåtar	4	4	4	3	3	3
Pansarkryssare	1	1	1	—	—	—
Torpedkryssare	3	—	—	—	—	—
Jagare	8	4	6	5	4	4
Torpedbåtar	8	6	2	2	—	—
Torped-ubåtar	6	6	6	8	8	8
Minkryssare	1	1	1	1	1	1
Min-ubåtar	1	1	1	1	1	1

serat de i Kungl. Maj:ts prop. 50/1925 (sid. 209) angivna livslängderna och som kunna anses någorlunda moderna.

Anm. 1. Pansarbåten Oscar II och pansarkryssaren Fylgia beräknas falla för åldersstrecket med utgången av år 1927.

Anm. 2. Av jagare beräknas 2 tillkomma under 1927 och en falla för åldersstrecket med utgången av vardera av åren av 1927 och 1928.

Anm. 3. Av torpedbåtar beräknas fyra falla för åldersstrecket med utgången av år 1926 och två med utgången av år 1928.

Anm. 4. Av u-båtar beräknas två tillkomma under år 1928 samt tre falla för åldersstrecket med utgången av år 1932 och ytterligare tre med utgången av år 1933.

Den nu lämnade översikten över pågående byggnad av fartyg för olika länders flottor giver vid handen, att Sverige i stort sett ensamt beträtt avrustningens väg. Gent emot detta Sveriges försprång framför andra makter vore intet att invända, därest fullt bindande fredsgarantier funnes. Så är dock enligt mitt förmenande långt ifrån fallet. Vårt läge kräver nu som alltid vår fulla uppmärksamhet, och vi måste finna oss i att i likhet med andra nationer bära en efter förmågan avpassad försvarsbörda. Vi löpa eljest risken, såväl i fred som — och i synnerhet — vid krig, att finna våra närmaste intressen åsidosatta eller undertryckta till förmån för andra nationers, vilka i motsats till oss kunna se ett förnuftigt mål i en minskning av försvarskraften, som närmar sig försvarslöshet, endast då det eftersträvas av alla i samfärd handling och uppriktig övertygelse.

För vårt sjöförsvars vidkommande har minskningen i försvarskraften pågått sedan en följd av år, och landet har därigenom mot framtiden åsamkat sig en *alltjämt växande skuld*. Därest till nästa års riksdag frågan om vidmakthållande av den kustflotta, som omförmåles i Kungl. Maj:ts prop. nr 50 till 1925 års riksdag (sid. 208—209), i hela sin vidd upptages, kommer det sålunda att erfordras ett första anslag av högst betydande omfattning, enär detta anslag även måste täcka den brist, som uppkommit genom otillräcklig medelstilldelning under en följd av gångna år, och det synes sannolikt, att anslaget i fråga måste fördelas på flera år, varigenom flottplanen, av vilken omfattning den än blir, i sitt första skede kommer att tyngas av gammal skuld.

Önskvärdheten av statsutgifternas utjämning men därjämte även det enligt mitt förmenande med en sund ekonomisk politik förenade villkoret, att skuld icke samlas på skuld utan att samtidigt medel avsättas för amortering, synes mig kräva, att redan nu åtgärder vidtagas för att underlätta övergången till en ny flottplan utan att densamma i något avseende föregripes.

Under återopande av vad jag sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1926—27 uppföra ett extra anslag av tio millioner (10,000,000) kronor

för avsättning till en fond att tagas i anspråk för täckning av den brist i ersättningsbyggnadsmedel, som uppkommit genom att, under hänvisning till svårigheten att framlägga en flottplan, medel allenast äskats för att nödtorftigt vidmakthålla en del av det ständigt minskade fartygsbeståndet samt möjliggöra att den ersättningsbyggnad, som av en blivande flottplan betingas, icke onödigtvis fördröjes.

Stockholm den 22 januari 1926.

Erik Bernström.

Bj. Holmgren.

Otto Järte.
